

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИН, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ СТАТТЕЮ 175 КК УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА (XVIII СТ. – ПОЧ. XX СТ.)

О.М. Олейнічук

*здобувач кафедри кримінального права та процесу
ВНЗ «Національна академія управління»*

Постановка проблеми. Дослідження витоків кримінальної відповідальності за не виплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат в певні історичні періоди, зумовлює необхідність продовження пошуку історичних передумов розвитку зазначеної відповідальності на території нашої держави у період з XVIII ст. та до поч. XX ст. і визначає актуальність цієї роботи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Здійснений нами пошук зазначених вище витоків, починаючи з часів утворення найдавнішого джерела руського права у державі Київська Русь, був предметом обговорення на секційному засіданні Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юридичної науки 2010», що проходила 26 листопада 2010 р. у ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ. Дослідження історичних передумов розвитку кримінальної відповідальності за не виплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат у період з XIV ст. і до поч. XVIII ст. було нами висвітлено на сторінках наукового юридичного журналу «Юридична наука» [3]. З кінця XIX ст. певні спроби проаналізувати історичні передумови виникнення зазначеної вище відповідальності були зроблені В.В. Топчієм у його дисертації, присвяченій кримінально-правовій характеристиці даного виду злочину [4]. З наведеного випливає, що період з XVIII ст. і до поч. XX ст. щодо пошуку відповідних витоків, досліджений ще не в повній мірі та потребує додаткового розгляду.

Суттєвий внесок у дослідженні питань кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 175 КК України зробили, зокрема: П.П. Андрушку, І.О. Зінченко, С.Я. Лихова, Є.І. Соктоєва, А.В. Тарасенко, Є.В. Шевченко та інші.

Мета статті полягає у дослідженні історичної ретроспективи розвитку кримінальної відповідальності за не виплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат у період з XVIII ст. і до поч. XX ст.

Основні результати дослідження. Починаючи з давніх часів, крок за кроком закріплювалися у законодавстві різних історичних періодів норми, що поклали початок тим соціальним гарантіям, які діють у наш час. Одними із численних та основних прикладів є ч. 7 ст. 43 Конституції України, якою передбачено, що право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом, а також ст. 46 Конституції України, згідно якої громадяни мають право на соціальний захист [1]. Вивчення історичної ретроспективи виникнення саме кримінальної відповідальності за не виплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат, що передбачена ст. 175 КК України є досить важливим, адже у ст. 1 КК України закріплено, що завданням Кримінального кодексу України є правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності тощо [2].

Перед тим, як розпочати дослідження даної роботи, звернемося до етимології понять, що використовуються у її назві. Це продиктовано заради уникнення різночитання термінів, які позначені в її найменуванні. Для правильного розуміння такого словосполучення як «історична ретроспектива» насамперед наведемо визначення його складових у такому значенні, як їх дає «Великий тлумачний словник сучасної української мови» В.Т. Бусела. Словосполучення «історична ретроспектива» розглянемо у їх взаємозв'язку. Врахувавши зазначене, «історична» – пов'язана з певним періодом розвитку суспільства [5, с. 507]; «ретроспектива» – звернення до минулого; огляд, аналіз минулих подій [5, с. 1217]. Таким чином, ми будемо розглядати історичну ретроспективу розвитку зазначеної кримінальної відповідальності, як огляд та аналіз законодавства відповідного періоду, пов'язуючи його з певним періодом розвитку суспільства. З'ясувавши це перейдемо до самого пошуку історичної ретроспективи розвитку на території нашої держави кримінальної відповідальності за злочин передбачений ст. 175 Кримінального кодексу України.

Враховуючи специфіку суспільного розвитку у досліджуваному періоді насамперед розпочнемо пошук історичної ретроспективи розвитку кримінальної відповідальності за невиклату будь-яких установлених законом виплат, беручи за основу законодавство відповідного періоду. При цьому, ми не ставимо перед собою завдання досліджувати всі без виключення джерела в усьому їх розмаїтті, а лише ті, як історично склалося, є пам'ятками національного правотворення, були найбільш використовувані на території сучасної України і які, на нашу думку, будуть корисними щодо пошуку витоків зазначеної кримінальної відповідальності.

Для періоду з XVIII ст. та майже до сер. XIX ст. також характерна дія на території нашої держави вже дослідженого нами Статуту 1588 р. [3]. Актуальність даного джерела права для зазначеного періоду також підтверджує навіть те, що майже всі науковці, які досліджували кодифікаційні роботи в Україні у XVII – на поч. XIX ст. дійшли висновку, що Статут 1588 р. широко використовувався для створення таких українських збірок права XVIII ст., як : «Права, за якими судиться малоросійський народ» (1743), «Суд і розправа в правах малоросійських» (1750), «Екстракт малоросійських прав» (1767), «Зібрання малоросійських прав» (1807) та ін. [6, с. 5-6].

Окрім Статуту 1588 року іншим важливим нормативним документом, що діяв на території сучасної України у цей період є Артикул військовий (законодавство періоду розвитку абсолютизму), який вперше був виданий у 1715 р., стосувався армії і переважно містив норми кримінального права [7, с. 314 – 389]. Військові артикули без значних змін діяли для військ у воєнний час до 1812 р. (до видання Польового карного кодексу 1812 р.), а в мирний час – до 1839 р., тобто до видання Військово-карного статуту [7, 320]. У гл. 8 (назва на рос. «О корму и жалованье») в арт. 66 ми знаходимо саме виток зазначеної нами кримінальної відповідальності, а саме: «Никто да не дерзает отнюдь от подчиненных своих жалованье, плату, провианту, платье и прочее, что оным дается, удержать и оных в том обижать. Такжеде и мундирные деньги, и инья полковоя иждивения со излишеством более вычитать, как учреждено. В противном случае оный равным наказанием, как выше помянуто, наказан будет» [7, с. 339 – 340]. Зазначена відповідальність полягала в позбавленні винного офіцера чину без звільнення зі служ-

би та в подальшому заслання його на галеру або покарання смертю «як злодій живота позбавлений буде». В коментарі до арт. 65 – 66, зокрема зазначається, що це нові склади військових посадових злочинів, раніше російському законодавству не відомі [7, с. 371]. Інший артикул 68 передбачав «без усякої милості» кримінальну відповідальність публічному організатору бунту за невчасно або не в повній мірі виплачену заробітну плату «жалованье».

У зв'язку з намаганнями царизму поширити на українській землі загально-російське законодавство, в Російській імперії на поч. XIX ст. почала здійснюватися кодифікація права. Загальне керівництво кодифікаційними роботами здійснював М.Сперанський. Українську кодифікаційну комісію очолював граф П.Завадський. У результаті у 1840-1841 рр. на Україну поширюється загальноросійське цивільне і карне законодавство. З 1840 р. починає діяти 15-й том Зводу законів Російської імперії, а саме: прийнятий у 1832 р. Звід законів кримінальних. З погляду кодифікаційної техніки книга перша 15-го тому Зводу законів – Звід законів кримінальних – була першим в історії Росії кодексом кримінального права. Далі у 1845 р. прийняте Укладення про покарання кримінальні та виправні. Це Укладення зазнало три редакції у 1857, 1866 та 1885 рр. З 1 вересня 1868 р. вступив у силу Військовий статут про покарання. Далі у 1886 р. виходить Військовоморський статут про покарання. У 1903 р. підготовлений новий кримінальний кодекс – Кримінальне укладення, який був підписаний імператором, але цілком так і не набрав сили. У 1906 р. були введені в дію тільки розділи про державні злочини та деякі окремі статті Кримінального укладення. Нове законодавство цілком ґрунтувалося на принципах буржуазного карного права [8, с. 251-256; 9; 10; 11; 12; 13; 14].

Дослідивши перший в історії Росії кодекс кримінального права 1832 р. [9], що діяв на території України з 1840 р. по 1845 р., ми практично не знайшли в ньому відповідних витоків кримінальної відповідальності зазначеної в цій роботі, за виключенням ст. 265, що увійшла в Укладення про покарання кримінальні та виправні 1845 р.

Прийняте у 1845 р. Укладення про покарання кримінальні та виправні (далі – Укладення 1845 р.), а також наступні три його редакції, виявилися більш досконалими щодо врахування зазначеної вище відповідальності. Слід відмітити, що дещо полегшив пошук відповідних витоків у цей період, виданий у 1871 р. Проект Укладення про покарання кримінальні та виправні 1844 р. [10] (далі – Проект), який як додаток, містить у вигляді таблиць Порівняльний табель статей Зводу законів Російської імперії 1832 р. з цим Проектом, а також Порівняльний показник статей Проекту з відповідними статтями Укладення, видань 1845, 1857, 1866 рр. та Статуту про покарання, що виносяться мировими судьями. Отже, проаналізуємо названі тут нормативні акти спільно з Укладенням про покарання кримінальні та виправні редакції 1885 р. щодо зазначених вище витоків кримінальної відповідальності.

Першою ми знаходимо норму, яка як зазначено у відповідному Проекті є новою та непередбаченою в Зводі законів кримінальних 1832 р., згідно якої начальник, який затримує, без особливої законної причини, належну його підлеглому платню або ж інші грошові або інші видачі, піддається за це: грошовому стягненню двічі проти суми або ціни неправильно їм затриманої. У Проекті це

ст. 422, в Укладенні 1845 р. – 430, його редакції 1857 р. – 444 та редакцій 1866 і 1885 рр. – 399 [10, с. 152; 11, с. 105; 13, с. 51].

Наступною нормою, що на нашу думку містить потрібні нам витоки, є норма яка вже згадувалася вище у Зводі законів кримінальних 1832 р. (ст. 265), що увійшла в Укладення про покарання кримінальні та виправні 1845 року і наступні його редакції з додаванням нової частини в якій зазначається, що начальник зобов'язаний відшкодувати підлеглому незаконно стягнуті кошти. У Проекті це ст. 425, в Укладенні 1845 р. – 433, його редакції 1857 р. – 447 та редакцій 1866 і 1885 рр. – 402 [9, с. 95; 10, с. 153; 11, с. 106; 13, с. 52]. Із зазначеного випливає, що підлеглий працівник був захищений законом від неправомірних відрахувань із його заробітної плати.

Далі зазначені документи містять норму, відповідно якої, прихода-витратники, тобто сучасною мовою касири, яким було довірено збереження коштів, які призначені на виплату платні чиновникам і на канцелярські витрати, за недбалість в їх збереженні і за протизаконне вживання їх на свої витрати, піддаються: покаранням і стягненням на тій же підставі, як і скарбники. Далі також зазначається, що у разі коли такі кошти не можуть бути стягнуті з касирів, то відповідне відшкодування недостає здійснюють канцелярські чиновники, що обрали їх на цю посаду. У Проекті це ст. 501, в Укладенні 1845 р. – 512, його редакції 1857 р. – 528 та редакцій 1866 і 1885 рр. – 483 [10, с. 181; 11, с. 125; 13, с. 62].

Іншою не менш важливою та цікавою для нас є норма, згідно якої, якщо власники фабрик, заводів і мануфактур, раніше закінчення домовленого з працівниками цих закладів часу, самовільно понизять плату своїх працівників, або ж будуть змушувати їх, замість належної їм плати грошми, одержувати її товарами, хлібом або іншими будь-якими предметами, то вони за це піддаються: грошовому стягненню від ста до трьохсот карбованців, і, понад того, зобов'язані винагородити за понесені внаслідок цього працівниками збитки. У Проекті це ст. 1733, в Укладенні 1845 р. – 1794, його редакції 1857 р. – 1868 та редакцій 1866 і 1885 рр. – 1359 [10, с. 577; 11, с. 333; 13, с. 145]. До зазначеного слід додати, що в Укладенні про покарання кримінальні та виправні редакції 1885 року додані ще дві ст.ст. 13591 та 13592 [13, с. 145]. Відповідно до статті 13591 за видачу робочим людям найманої плати не готівкою, але відділеними від процентних паперів купонами, як такими, які ще не підлягають оплаті, так і такими, термін платежу по яких вже наступив, винні в тім наймачі або уповноважені ними особи піддаються: грошовому стягненню від п'ятдесятьох до трьохсот карбованців. Ст. 13592 передбачено, що за здійснення провин, передбачених у ст.ст. 13590 і 13591 цього Укладення, утретє, або хоча б у перший і другий раз, але коли ці провини викликали на фабриці або заводі хвилювання, що супроводжувалося порушенням тиші або порядку, і спричинили вживання надзвичайних заходів для придушення безладів, завідувач фабрикою або заводом піддається: арештові на час до трьох місяців, і понад того, може бути позбавлений права завідувати фабриками або заводами на час до двох років.

Також заслуговує, на нашу увагу, те, що якщо майстер, а тим більше помічник майстра, буде викритий в тім, що він не дає достатньо своєму учню їжі та відпочинку, то він за це піддається: грошовому стягненню від п'яти до двадцяти п'яти карбованців сріблом у ремісничу скарбницю тощо. У Проекті це частина

ст. 1763, в Укладенні 1845 р. – 1825, його редакції 1857 р. – 1900 та редакцій 1866 і 1885 рр. – 1378 [10, с. 583; 11, с. 337; 13, с. 148].

Зміст ще однієї статті, що містить потрібні нам витоки кримінальної відповідальності полягає в такому: якщо ремісничий майстер не буде платити своїм помічникам майстра у визначений час дійсну договірну плату, то, у випадку приношення про тім на нього скарги, він піддається: арештові на час від одного до трьох днів і зобов'язаний, понад того, задовольнити законну вимогу своїх помічників майстра. У Проекті це ст. 1766, в Укладенні 1845 р. – 1828, його редакції 1857 р. – 1903 та редакцій 1866 і 1885 рр. – 1381 [10, с. 584; 11, с. 338; 13, с. 148].

Зміст останньої знайденою нами норми серед визначених вище правових документів, що встановлює кримінальну відповідальність, не тільки за невивплату заробітної плати, а й безпосередньо пов'язаного з цим підтримання життєвого рівня простих людей є таким: якщо у зв'язку з невиконанням поміщиком його обов'язків у відношенні до забезпечення продовольством його кріпосних людей, вони будуть примушені харчуватися милостинею, то за кожного пійманого в проханні милостині людини з власника стягується по одному карбованцю п'ятдесят копійок сріблом. Ця норма була заснована на ст. 1014 Зводу Законів про стани. У Проекті це стаття 1840 р., в Укладенні 1845 р. – 1905, його редакції 1857 р. – 1981, у редакції 1866 р. була відмінена у зв'язку з скасуванням кріпосного права у 1861 р. [10, с. 606].

Досить цікавим для нас є також Військовий статут про покарання 1868 р., в якому розд. П гл. 9 «Про слабкий за підлеглими нагляд і зловживання влади в зносінах начальників з підлеглими» у другому відділенні «Про протизаконне затримання начальниками платні, провіанту й інших речей і грошей, що підлягають підлеглим» містить дві відповідних ст.ст. 182 та 183 [12, с. 64-65], що відповідно визначають покарання в залежності від того чи вчинюється злочин з корисною метою або без такої. У редакції 1899 р. це відповідно ст.ст. 176 і 177 [15, с. 68-69]. Ст. 182 передбачає, що начальник, винний в затриманні, з корисливих мотивів, будь-чого з платні, провіанту, грошей, зароблених нижніми чинами на вільній або казенній роботі, та інших речей і грошей, що належать підлеглим на утримання, у нагороду або допомогу, а рівно в утриманні з них, з тим же наміром, будь-яких відрахувань, піддається за це, понад сплату скривдженим протизаконно з них утриманого або віднятого: утраті всіх особливих прав і переваг, і посиленню на проживання до Сибіру по четвертому ступені 19 статті цього статуту (це означало заслання на проживання в Томську або Тобольську губернії, з ув'язненням на час від одного до двох років), або у віддалені, крім Сибірських, губернії по другому ступеню ст. 21 цього статуту (тут також додатково, крім заслання, передбачалось ув'язнення на час від шести місяців до одного року). Коли ж зазначений злочин супроводжувався будь-яким у відношенні до підлеглих утиском або примусом, то винний начальник піддавався: одному з покарань, визначених за вимагання.

У ст. 183 зазначено, що начальник, винний в затриманні платні або інших належних підлеглим грошей або провіанту без корисливої мети і для використання на витрати по довіреній йому частині, піддається: дисциплінарному стягненню, або утриманню на гауптвахті від одного до трьох місяців, або відмові від посади (у редакції 1899 р. у цю санкцію додано ще звільнення зі служби). Понад цього він зобов'язаний винагородити підлеглих за всі збитки, понесені ними від

протизаконних його розпоряджень. Якщо ж злочин, зроблений хоча і без корисливої мети, супроводжувався будь-яким, у відношенні до підлеглих, утиском або примусом, то винний піддається: одному з покарань, визначених 152 статтею цього статуту (дана відсылна норма передбачає покарання як за перевищення або протизаконну бездіяльність влади, тобто відставку від служби, або ув'язнення у фортеці від восьми місяців до одного року і чотирьох місяців, або розжалуванню в рядові, або виключенню зі служби з позбавленням або без позбавлення чинів, або, у випадках особливо вагомих, утраті всіх особливих прав і переваг та заслання на проживання до Сибіру).

У третьому відділенні цієї ж глави «Про використання підлеглих на невідповідні обов'язкам служби посади» ст. 186 передбачалося, що начальник, який використовує підлеглих йому нижніх чинів на роботах без сплати відповідної винагороди, піддається: позбавленню всіх особливих прав і переваг та заслання на проживання до Сибіру по четвертому ступеню 19 статті цього статуту. Коли ж цей злочин супроводжується примусом до робіт погрозами або насильством: піддається одному з покарань, визначених за вимагання [12, с. 66].

Варто відмітити, що у попередній ст. 185, начальник, який задіє підлеглих навіть за відповідну винагороду на роботи які не відповідають званню підлеглих, в невизначений час та зі шкодою для служби також підпадає відповідальності, але відповідно менш суворій. У редакції 1899 р. це відповідно ст.ст. 180 і 179 [15, с. 69-70]. Зазначене свідчить, що відсутність винагороди за працю, навіть протизаконну, значно підвищувало кримінальну відповідальність.

У гл. 12 «Про злочини і провини по управлінню довіреним по службі майном і збереженню оногo» відділенні першому «Про злочини і провини при прийомі казенних грошових сум і речей, що надходять у скарбницю, при вимозі і відпустці цих предметів і при нагляді за виконанням договорів» ст. 224 зазначалося [12, с. 78] (у редакції 1899 р. – 216 [15, с. 82]), що за всяке даремне уповільнення в прийомі грошових сум, або предметів постачання військ і військових закладів, або ж у задоволенні будь-кого належними від скарбниці грішми, або у видачі квитанцій, винні, понад обов'язок винагородити за заподіяний цим збиток або витрати, піддаються: стягненню дисциплінарному; а коли будуть обставини, що особливо збільшують провину: відставці від служби або відмови від посади. Коли ж зазначене вчинено з корисливих мотивів, то винні присуджуються: до покарань, визначених за вимагання.

Новий кримінальний кодекс – Кримінальне укладення, підготовлений у 1903 р., хоч і був підписаний імператором, але цілком так і не набрав сили. У 1906 р. були введені в дію тільки розділи про державні злочини та ще деякі окремі статті.

В Кримінальному укладенні ми знаходимо ст. 364 [14, с. 486], що увібрала в себе з певними уточненнями три статті Укладення про покарання кримінальні та виправні у редакції 1885 р. – 1359, 13591 та 13592 [13, с. 145]. Отже, за вказаною статтею завідувач заводом, фабрикою, промислом або ремісничим закладом або їх заступник, винний: 1) у самовільному зниженні плати робітникові всупереч встановленим у законі правилам; 2) у спонукальній розплаті з робітниками не грішми, а товаром або іншими предметами; 3) у розплаті з робочим купоном, термін оплати якого хоча б і наступив, або знаком, що представляє умовну цінність, карається: арештом на термін не більше трьох місяців або грошовою

пенєю не більше трьохсот карбованців. Якщо ця провина вчинена втретє або хоча б і в перший раз, але спонукала серед робітників хвилювання, що викликало прибуття влади для відновлення порядку, то винний карається: арештом. Понад того, судові надається право, якщо винний завідував заводом, фабрикою, промислом або ремісничим закладом, позбавити його права завідувати таким заводом, фабрикою, промислом або закладом на термін від одного року до п'яти років.

У ст. 370 Кримінального укладення також зазначалося, що капітан пароплаву або морського судну, винний у невиконанні встановлених законом правил, в нашому випадку, в розрахунках із службовцями, карався: грошовою пенєю не більше трьохсот карбованців [14, с. 493].

Згідно ст. 374 цього Укладення, наймодавець, винний у примусовій розплаті із сільським робітником не грішми, а товаром або іншими предметами, карається: грошовою пенєю не більше ста карбованців. Якщо вчинено розплату купоном, термін оплати якого хоча б і наступив, або знаком, що представляє умовну цінність, то винний карається: грошовою пенєю не більше трьохсот карбованців [14, с. 497].

З наведених статей Кримінального укладення досить помітно проглядається намагання законодавця того часу врахувати інтереси різних категорій працівників, що свідчить про значні досягнення в соціальному гарантуванні прав робітників.

Висновок. Розглянувши нормативно-правові документи у визначений нами час, можна зробити висновок, що законодавець на той час приділяв значну увагу гарантуванню в отриманні належних платежів як цивільними, так і військовими та встановлював при цьому відповідні кримінальні відповідальності. Але слід зазначити, що у військових ця відповідальність була значно суворішою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Урядовий кур'єр від 13.07.1996, № 129-130.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Голос України від 19.06.2001 р., № 107.
3. *Олейнічук О.М.* Історичні передумови розвитку на території України кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 175 КК України (XIV – поч. XVIII ст.) // *О.М. Олейнічук* // Юридична наука. – 2011. – №4-5. – С. 150-158.
4. *Топчий В.В.* Кримінально-правова характеристика невилплати заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат (ст. 175 КК України): дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / *Топчий В. В.* – К., 2009. – 271 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад, і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
6. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. – Т. III. Статут Великого князівства Литовського 1588 року: У 2 кн. – Кн. 2 / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. – Одеса : Юридична література, 2004. – 568 с.
7. Российское законодательство X-XX веков. В 9 т. – Т.4. Законодательство периода становления абсолютизма. – М. : Юрид. лит., 1986. – 512 с.
8. *Музыченко П. П.* История государства и права Украины: Учеб. пособие. – 6-е изд., испр. и доп. – К. : Знання, 2008. – 588 с. – (Высшее образование XXI века).
9. Сводъ законовъ уголовныхъ. – Санкт-Петербургъ Въ Типографіи Второго Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1832. – 561 с.

10. Проект уложенія о наказаніяхъ уголовныхъ и исправительныхъ, внесенный въ 1844 году въ Государственный Советъ, съ подробнымъ означеніемъ основаній каждо-го изъ внесенныхъ въ сей проектъ постановленій. – Санкт-Петербургъ, 1871. – 802 с.

11. Уложение о наказаніяхъ уголовныхъ и исправительныхъ и Уставъ о наказаніяхъ мировыми судьями налагаемыхъ, по издан. 1866 г., и продолж. 1868 г., и всемъ позднейшимъ дополненіямъ опубликованнымъ въ Сборн. Правит. Распор. и Правит. Вестнике, съ разъясненіемъ ихъ по решеніямъ ихъ по решеніямъ кассационныхъ департаментовъ правительствующаго сената, съ приведеніемъ статей законовъ, на которыя содержатся въ улженіи и уставе ссылки и алфавитнымъ указателемъ. – Москва, 1872. – 561 с.

12. Воинскій уставъ о наказаніяхъ. – Санкт-Петербургъ Въ Типографии Второго Отделения Собственной Е. И. В. Канцеляріи, 1868. – 121 с.

13. Сводъ законовъ російской имперіи (изданіе неофіціальное). Полный текстъ всехъ 16 томовъ, согласованный съ последними продолженіями, постановленіями, изданными въ порядке ст. 87 Зак. Осн., и позднейшими узаконеніями: У 5 кн. – У 16 тт. / Подъ ред. и съ примечаніями И.Д.Мордухай-Болтовского. Составили: Н.П.Балкановъ, С.С.Войтъ, В.Э.Герченбергъ. – СПб.: Русское Книжное Товарищество «Деятель», 1912. – Т. XV : Уложение о наказаніяхъ уголовныхъ и исправительныхъ. Изд. 1885 г. – 1913. – 274 с.

14. Уголовное уложение 22 Марта 1903 г. – Изданіе Н.С.Таганцева. – С.-Петербургъ, 1904. – 1125 с.

15. Воинскій уставъ о наказаніяхъ (изданіе неофіціальное), со включеніемъ всехъ позднейшихъ узаконеній, последовавшихъ въ измененіе текста сего Устава. – 2-е изд. испр. и доп. – С.-Петербургъ : Военная Типографія (въ зданіи Главного Штаба), 1899. – 123 с.

Олейнічук О.М. Кримінальна відповідальність за злочин, передбачений статтею 175 КК України: історична ретроспектива (XVIII ст.– поч. XX ст.)

У статті досліджуються історичні передумови розвитку кримінальної відповідальності за невиплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншихъ установленихъ закономъ виплат у період з XVIII ст. та до поч. XX ст.

Ключові слова: історична ретроспектива, історичні передумови розвитку, кримінальна відповідальність, невиплати, заробітня плата, стипендія, пенсія, соціальний захист.

Олейничук А.Н. Уголовная ответственность за преступление, предусмотренное статьей 175 УК Украины: историческая ретроспектива (XVIII ст. – нач. XX ст.)

В статье исследуются исторические предпосылки развития уголовной ответственности за невыплату заработной платы, стипендии, пенсии или другихъ установленныхъ закономъ выплат в период с XVIII ст. и к нач. XX ст.

Ключевые слова: историческая ретроспектива, исторические предпосылки развития, уголовная ответственность, невыплаты, заработная плата, стипендия, пенсия, социальная защита.

Oleinichuk O.M. Criminal liability for the crime under the Article 175 of The Criminal Code of Ukraine: historical retrospective (18th – beginning of the 20th century)

The article analyses the historic background of the development of criminal liability for non-payment of wages, scholarships, pensions or other payments established by law over the period from the 18th up to the beginning of the 20th century.

Key words: historical retrospective, historic background of development, criminal liability, non-payment, wages, scholarship, pension, social security.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2011.